

Veera Kinnunen, Krista Lill-Smeds & Tytti Uotila

Suostumus ja rajat seksuaalisessa vuorovaikutuksessa

Tässä menee mun rajat! -opas nuorille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Terveydenhoitaja (AMK)

Terveydenhoitotyön tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

21.12.2023

Tekijät	Veera Kinnunen, Krista Lill-Smeds & Tytti Uotila
Otsikko	Suostumus ja rajat seksuaalisessa vuorovaikutuksessa – Opas nuorille
Sivumäärä	30 sivua + 1 liite
Aika	21.12.2023
Tutkinto	Terveydenhoitaja (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Terveydenhoitotyön tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Hanna Vatanen
<p>Nuorten tiedontarve on suuri ja he tarvitsevat luotettavaa sekä monipuolista tietoa seksuaalisuuteen liittyen. Seksuaalioikeuksien mukaisesti nuorille tulisi tarjota seksuaalikasvatusta asian ollessa ajankohtaista lapsen ja nuoren kehityksessä. Nuorten kokemus seksuaalinen häirintä on yleistynyt ja siksi on tärkeää, että nuoret oppisivat keskustelemaan seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista ja tunnistamaan omat rajansa sekä tietäisivät omat oikeutensa.</p> <p>Opinnäytetyönä suunnittelimme ja toteutimme oppaan nuorille suostumuksesta ja rajoista seksuaalisessa vuorovaikutuksessa. Tavoitteena oppaassa on tuoda esille, miten määrittää ja tunnistaa rajat ja mitä suostumuksella tarkoitetaan pohjautuen Suomen rikoslain vuonna 2023 uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista. Opas toteutettiin yhteistyössä Tyttöjen Talon ja Poikien Talon kanssa.</p> <p>Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö ja aikaisempiin tutkimuksiin sekä lähdekirjallisuuteen tutustuttiin tiedonhaun avulla. Teorian ja tutkimustiedon lisäksi näkökulmaa aiheeseen saatiin yhteistyökumppaneiden kokemuksista. Tuotoksen taustalla vaikuttaa Suomen rikoslain uudistuneet pykälät seksuaalirikoksista sekä valtakunnalliset kouluterveyskyselyt. Saimme tukea työskentelyyn yhteistyökumppaneiden asiantuntijoilta ja ohjaavalta opettajalta sekä muilta opiskelijoilta.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksena luotiin nuorille suunnattu opas <i>Tässä menee mun rajat!</i> Opas sisältää osiot rikoslaista, suostumuksesta ja rajoista sekä sosiaalisesta mediasta ja groomingista. Oppaan tieto-osioiden lisäksi lisäsimme esimerkkejä ja harjoitteita helpottamaan nuoria aiheiden ymmärtämisessä ja havainnoinnissa. Oppaaseen on lisätty myös ohjeita turvalliseen sosiaalisen median käyttöön ja miten toimia kohdatessaan ahdistelua tai häirintää sosiaalisen median kautta. Pyrimme kirjoittamaan osiot helppolukuisiksi ja tekemään oppaasta nuorille mielenkiintoisen pitämällä tekstit lyhyinä ja selkeinä.</p> <p>Oppaasta tulee painettu paperiversio nuorille jaettavaksi sekä mahdollisesti verkkoversio nettisivuille. Opas tulee käyttöön Tyttöjen Talolle ja Poikien Talolle osaksi heidän seksuaalivouvatyötään.</p> <p>Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.</p>	
Avainsanat	suostumus, rajat, seksuaalioikeudet, nuoret; opas

Authors	Veera Kinnunen, Krista Lill-Smeds & Tytti Uotila
Title	Consent and Boundaries in Sexual Interaction – a Handbook for Young People in Finland
Number of Pages	30 pages + 1 appendice
Date	21 December 2023
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Public Health Nursing
Instructor	Hanna Vatanen, Lecturer
<p>The information needs of young people are significant, and they require reliable and comprehensive information related to sexuality. In accordance with sexual rights, sexual education should be provided to young people when it is relevant to their development. It is important to teach young people to discuss issues related to sexuality, identify boundaries, and understand their rights because sexual harassment has become more common among young people.</p> <p>The purpose of this thesis was to create interesting, clear, and easily accessible handbook on consent and boundaries in sexual interactions for young people. The aim of the handbook is to highlight how to define and recognize boundaries and what consent means based on the updated provisions of the Finnish Penal Code in 2023 regarding sexual offenses. The handbook was developed in collaboration with the Girls' House and Boys' House.</p> <p>The thesis is a research and development project, and information was gathered through literature and previous studies. The background for the handbook is influenced by the updated provisions of the Finnish Penal Code on sexual offenses and national school health surveys.</p> <p>As the result of this thesis, we created a handbook about consent and boundaries in sexual interactions. The handbook includes sections about the criminal law, consent, boundaries, as well as social media and grooming. We included examples and exercises to ease the understanding and observation of these topics. The handbook also provides instructions for safe use of social media and how to respond when facing harassment through social media. We aimed to make the sections easily readable and keep the guide interesting for young people by presenting information with short and clear sentences.</p> <p>The handbook will be used by the Girls' House and Boys' House as part of their sexual counselling work. The handbook will be distributed in a printed version and possibly as an online version.</p> <p>The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.</p>	
Keywords	Consent, boundaries, sexual rights, young people; handbook

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tyttöjen talo & Poikien talo	2
3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehitystehtävät	2
4	Opinnäytetyön teoreettinen tausta	3
4.1	Rikoslaki	3
4.2	Seksuaalioikeudet	4
4.2.1	Suostumus ja rajat	5
4.3	Seksuaalinen vuorovaikutus	6
4.4	Nuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset	7
4.4.1	Grooming	7
4.4.2	Seksuaalinen ahdistelu ja häirintä	8
4.5	Seksuaalirikoksista ilmoittaminen ja esille tuominen	11
4.6	Seksuaaliväkivalta kokemusten seuraukset	13
4.7	Nuorten tiedontarve	14
4.8	Hyvä kirjallinen ohjeistus	15
5	Opinnäytetyön eteneminen	16
5.1	Kehittämiskohteen tunnistaminen ja tavoitteiden määrittäminen	16
5.2	Kehittämiskohteeseen perehtyminen teoriassa ja käytännössä	17
5.2.1	Tiedonhaku	17
5.3	Kehittämistehtävän määrittäminen ja kehittämiskohteen rajaaminen	18
5.4	Tietoperustan laatiminen sekä lähestymistavan ja menetelmien suunnittelu	19
5.5	Kehittämishankkeen toteuttaminen ja julkistaminen eri muodoissa	19
6	Opinnäytetyön tuotos: <i>Tässä menee mun rajat! –opas nuorille</i>	20
7	Pohdinta	21
7.1	Kehittämisprosessin ja tuotoksen tarkastelu	21
7.2	Luotettavuus	21
7.3	Eettisyys	22
7.4	Tuotoksen hyödyntäminen	23
7.5	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	24
	Lähteet	26
	Liitteet	

Liite 1. Tässä menee mun rajat! –opas nuorille

1 Johdanto

Nuoruudessa seksuaalisuus kehittyy ja kiinnostus seksuaalisuudesta herää. Seksuaalisuuteen liittyvien asioiden tullessa ajankohtaisiksi, tulisi nuorille tarjota seksuaalioikeuksien mukaisesti luotettavaa tietoa aiheesta. Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi monet kokevat seksuaalisuudesta keskustelun vaikeaksi ja nuoret saattavat hakea tietoa mieluummin internetistä tai keskustella kavereiden kanssa kuin kääntyä aikuisten puoleen kysymystensä kanssa. Nuorten keskeneräinen kehitys voi vaikeuttaa luotettavan tiedon löytämistä sekä hankaloittaa tiedon todenmukaisuuden arvioimista. Seksuaalikasvatuksessa tulisi ottaa huomioon nuorten kasvanut luotettavan ja todenmukaisen tiedon tarve sekä tukea nuorta turvallisessa kasvussa ja seksuaalisuuden kehittymisessä. Lapset ja nuoret itse ovat ilmaisseet tarvitsevansa lisää tietoa muun muassa seksuaalisesta ahdistelusta ja seksuaalissävytteisen kuvien ja videoiden jakamisesta sosiaalisessa mediassa (Pelastakaa lapset ry 2018).

Nuorten kokema seksuaalinen häirintä on yleistynyt vuosien saatossa. Erityisesti puhelimessa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva kommentointi, ehdottelu, viestittely ja kuvamateriaalin näyttäminen on lisääntynyt huomattavasti viimeisten vuosien aikana. Seksuaalisen ahdistelun kokemukset ovat määrällisesti nousseet peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Seksuaaliväkivallan vaikutukset nuorten psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin voivat olla vakavia, ja siksi näiden tapausten tunnistaminen ja nuorten tukeminen on ensisijaisen tärkeää.

Suomessa seksuaalioikeuksien toteutumista pyritään tukemaan lainsäädäntöjen kautta. Tammikuussa 2023 astui voimaan seksuaalirikoksia koskeva lakiuudistus, jossa seksuaalirikokset määritellään suostumusperusteisiksi. Lisäksi seksuaalisen ahdistelun määritelmää laissa laajennettiin koskemaan myös esimerkiksi seksuaalissävytteisten viestien ja kuvien lähettämistä sekä esittämistä ilman toisen osapuolen suostumusta. Lakiuudistus tekee suostumuksesta ja rajoista puhumisen entistä tärkeämmäksi ja ajankohtaisemmaksi. Suostumuksesta ja rajoista puhuminen sekä tiedon lisäämisen tarve ilmenee myös yhteistyökumppaneiden, Tyttöjen Talon ja Poikien Talon, asiantuntijoiden kokemuksista.

Opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin opas nuorille suostumuksesta ja rajoista seksuaalisessa vuorovaikutuksessa. Oppaassa keskitytään suostumukseen ja rajoihin sekä sosiaalisen median turvalliseen käyttöön. Oppaassa on nuorille esimerkkilauseita

suostumuksen ilmaisemiseen ja varmistamiseen sekä oppaan aiheisiin liittyvä totta vai tarua -harjoite. Valmis opas tulee tukemaan yhteistyökumppaneiden seksuaalineuvontatyötä sekä vastaa esiin tulleeseen nuorten tiedontarpeeseen.

2 Tyttöjen talo & Poikien talo

Tyttöjen talo ja Poikien talo ovat kolmannen sektorin toimijoita, jotka tarjoavat toimintaa 10–28-vuotiaille. Ne tarjoavat sosiaalista nuorisotyötä sekä tukea yksilötapaamisilla, avoimella yhteisötoiminnalla, työpajoilla ja harrastus- ja taideryhmillä. Tarjolla on myös seksuaalisen hyvinvoinnin vahvistamista tarjoavaa seksuaaliterveystyötä. Talot toimivat pääkaupunkiseudulla Helsingissä ja Espoossa. (Tyttöjen talo; Poikien talo 2021.)

Yhteistyö Tyttöjen ja Poikien Talojen kanssa sisältää tapaamisia, joissa keskustellaan oppaan sisällöstä ja yhteistyön kulusta. Yhteistyökumppaneiden pyynnöstä opas tulee kohdistumaan 12–17-vuotiaille nuorille sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta ja se on ymmärrettävä myös muita kieliä kuin suomea äidinkielenään puhuville nuorille. Vaikka oppaan kohderyhmänä ovat 12–17-vuotiaat, on opas hyödyllinen myös muun ikäisille. Yhteistyökumppanit lukevat oppaan raakaversioon, minkä jälkeen he antavat palautetta ja kehitysehdotuksia omasta näkökulmastaan. Opasta muokataan kehitysehdotusten mukaan, jotta oppaan sisältö vastaisi mahdollisimman hyvin Talojen tarpeeseen. Oppaan tekstisisällön valmistuessa he hyväksyvät vielä lopullisen version, suunnittelevat oppaalle kuvitukset sekä sommittelun ja painattavat oppaan paperiversion. Valmis opas tulee Tyttöjen ja Poikien Talojen käyttöön tukemaan heidän seksuaalineuvontatyötään.

3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehitystehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä nuorille mielenkiintoinen, selkeä ja helposti saatavutettava opas suostumuksesta ja rajoista seksuaalisessa vuorovaikutuksessa. Tavoitteena oppaassa on tuoda esille, miten määrittää ja tunnistaa rajat ja mitä suostumuksella tarkoitetaan pohjautuen rikoslain uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista. Opinnäytetyön yhteistyökumppanit tarjoavat seksuaalineuvontaa ja tukea nuorille esimerkiksi ihmissuhteisiin ja seurusteluun sekä omaan kehoon ja rajoihin liittyviin kysymyksiin. Oppaan aiheet tukevat Tyttöjen ja Poikien Talojen seksuaalineuvontatyötä. Oppaasta nuoret saavat konkreettisia ohjeita suostumuksen ilmaisemiseen ja miten tunnistaa omat ja toisten rajat.

Kehitystehtävinä opinnäytetyössä ovat:

- 1 Millainen opas on nuorista mielenkiintoinen ja helposti ymmärrettävä?
- 2 Mitä tietoja on keskeistä tuoda oppaassa ilmi ottaen huomioon nuorten ikätaso ja kehitys?

4 Opinnäytetyön teoreettinen tausta

4.1 Rikoslaki

Suomen rikoslain luku 20 määrittelee rangaistavat seksuaalirikokset. Tammikuussa 2023 voimaan astuneessa lakiuudistuksessa luvun pykälää tarkennettiin. Keskeisenä muutoksena on raiskauksen määritelmän vaihtuminen suostumusperusteiseksi. Seksuaaliseen hyväksikäyttöön on aikaisemmin vaadittu kohteen suostuttelua, mutta uudistuksessa rikoksen tunnusmerkkien täyttymiseen riittää valta-aseman väärinkäyttö. Ahdistelun määritelmää laajennettiin kattamaan koskettelun lisäksi sanallisesti, viesteillä, kuvilla tai itsensä paljastamalla toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen. Kuvamateriaalin levittäminen ilman lupaa on toisen itsemääräämisoikeutta loukkaavaa ja siten määritelty rangaistavaksi. Lapsipornon levittämistä ja hallussapitoa sekä alle 16-vuotiaaseen kohdistuvaa seksuaalista kanssakäymistä koskevia pykälää tarkennettiin. Lain mukaan lapsi tarkoittaa alle 18-vuotiasta henkilöä, ja heihin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistukset kovenivat. (Hallituksen esitys 13/2022 vp: 53–59.)

Opinnäytetyössä käsitellään tarkemmin osaa lakipykälistä. Opinnäytetyön kannalta keskeisiä ovat raiskausta, kajoamista, hyväksikäyttöä, ahdistelua, kuvien levittämistä, hallussapitoa ja esittämistä sekä lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin koskevat pykälät.

Lain mukaan vapaaehtoisuus seksuaaliseen toimintaan tulee osoittaa sanallisesti, käytöksellä tai muulla tavalla, eikä tilanteeseen saa liittyä pakottamista tai väkivaltaa. Laissa on otettu huomioon tilanteet, joissa toinen osapuoli ei pysty suostumusta ilmaisemaan. Suostumuksen ilmaisua voi estää esimerkiksi sairaus, vammaisuus, voimakas päihtymistila, heikentynyt tajunnantila, pelkotila ja tilanteen äkillisyys sekä valta-aseman väärinkäyttö. Seksuaalirikokseksi määriteltyjen tekojen yrittäminen on myös rangaistavaa. (Hallituksen esitys 13/2022 vp: 53–59.)

Raiskauksen määritelmään liittyy vahvasti osapuolten vapaaehtoisuus sukupuoliyhtydyn-tään. Raiskauksen kohdistuessa alle 16-vuotiaaseen on kyseessä aina lapsenraiskaus, riippumatta siitä onko lapsi osoittanut suostumustaan. Mikäli vanhempi tai siihen verrat-tavissa oleva henkilö on sukupuoliyhteydessä yli 16-vuotiaan, mutta alle 18-vuotiaan kanssa, katsotaan se myös lapsenraiskaukseksi. (Rikoslaki 1889/39 luku 20 § 1, 12.) Rangaistavaa on myös houkuttaa lasta tapaamiseen tai muuhun kanssakäymiseen, jossa on tarkoituksena toteuttaa raiskaus tai muu lapseen kohdistuva seksuaalirikos (Rikoslaki 1889/39 luku 20 § 18).

Kajoamisella tarkoitetaan koskettamalla tai muilla tavoilla ilman toisen suostumusta tä-män seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukaten tehtyä tekoa, johon ei liity sukupuoliyhteyttä (Rikoslaki 1889/39 luku 20 § 3, 14).

Seksuaalisessa hyväksikäytössä saadaan toinen osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon valta-asemaa hyväksikäyttäen. Jos rikos kohdistuu alle 18-vuotiaaseen henkilöön, katsotaan se lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. (Rikos-laki 1889/39 luku 20 § 5, 16.)

Seksuaalisen ahdistelun määritelmä kattaa koskettelun tai kosketteluun rinnastettavan seksuaalisen teon, sanallisen, kuvan tai viestin lähettämisen sekä esittämisen, kuvan ottamisen tai itsensä paljastelun tai muun vastaavan teon, jossa loukataan seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Rikoslaki 1889/39 luku 20 § 6). Seksuaalisen kuvan luvatto-malla levittämällä tarkoitetaan seksuaalisesti todenmukaista kuvaa tai kuvamateriaa-lia, joka on esitetty tai levitetty niin, että se loukkaa toisen ihmisen seksuaalista itse-määräämisoikeutta. Laissa on erikseen määritelty rangaistavaksi lapsiin kohdistuvien kuvien levittäminen, hallussapito ja esittäminen. (Rikoslaki 1889/39 luku 20 § 7, 19, 21.)

4.2 Seksuaalioikeudet

Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan jokaisen yksilön oikeutta päättää omista seksuaali-suuteensa liittyvistä asioista ilman kenenkään painostusta. Seksuaalioikeudet ovat ih-misoikeuksia, jotka on turvattu kansainvälisin sopimuksin. Kaikilla ihmisillä on sukupuoleen, etniseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen tai terveydentilaan katso-matta samat oikeudet. Seksuaalioikeuksien tavoitteena on suojella yksilön oikeutta ke-hon koskemattomuuteen, seksuaalisuuden moninaisuuteen sekä seksuaaliseen turval-lisuuteen. Jokaisella ihmisellä on myös oikeus saada tietoa seksuaalisuudesta sekä

saada seksuaaliterveyspalveluita. (Ihmisoikeudet.net 2023.) Suomen laki tukee yksilön seksuaalioikeuksien toteutumista.

Seksuaaliterveyden edellytyksenä on positiivinen ja kunnioittava asenne seksuaalisuuteen sekä mahdollisuus kokea turvallisia seksuaalisia kokemuksia ilman painostusta (Porras 2015: 127). Seksuaaliterveyden edistämiseksi pyritään parantamaan väestön tietoa tekijöistä, jotka edistävät tai heikentävät seksuaaliterveyttä (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 28).

Seksuaalioikeuksien toteutuminen edellyttää sen, että jokainen ihminen saisi ajantasaista ja tutkittua tietoa liittyen seksuaalisuuteen eli seksuaalikasvatusta (Ihmisoikeudet.net 2023). World Health Organization (WHO) on määrittänyt seksuaalikasvatuksen standardit, joiden mukaan kasvatuksessa pitää ottaa huomioon esimerkiksi lasten ja nuorten osallistaminen, sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus sekä yhteistyö vanhempien ja eri yhteisöjen kanssa. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 38.) Nuoret oppivat ja omaksuvat tietoja ja taitoja, kun opetustavat ovat mielekkäitä. Seksuaalikasvatus ei saa olla pelottelevaa tai negatiivissävytteistä ja väheksyvää, vaan nuorta kunnioittavaa. (Halonen 2015: 169–170.)

Turvataitokasvatus auttaa vahvistamaan nuorten itsetuntoa sekä kykyä selviytyä vaikeista tilanteista. Turvataitokasvatuksen tavoitteena on antaa nuorille tietoa oikeuksistaan ja opettaa tunnistamaan väkivallan sekä häirinnän eri muotoja. (Aaltonen 2012: 13.) Nuorten on tärkeää osata kieltäytyä tai poistua tilanteesta, joka tuntuu uhkaavalta. Turvataitokasvatuksessa on erityisen tärkeää painottaa nuorelle, että epämiellyttävistä tilanteista on hyvä kertoa luotettavalle aikuiselle ja ettei nuori ole missään tapauksessa syyllinen tapahtumiin. Hyvän itsetunnon katsotaan olevan suojaava tekijä vastoinikäymisissä ja ennaltaehkäisevän seksuaaliväkivallan uhriksi joutumista sekä lisäävän hyvinvointia. Itsetuntoa vahvistaa luotettavan ja turvallisen aikuisen tuki ja kannustus. (Saarela 2020: 47–51.)

4.2.1 Suostumus ja rajat

Kaikkeen seksuaaliseen toimintaan tarvitaan kaikkien osapuolten suostumus. Jos seksuaaliseen toimintaan ei ole suostumusta, on kyseessä suostumuksen tai rajojen ylittäminen. Suostumus on otettava huomioon iästä, sukupuolesta, seksuaali-identiteetistä tai toimintakyvystä huolimatta kaikissa tilanteissa. Suostumuksen selvittämiseen vaadi-

taan vuorovaikutustaitoja, sillä se mitä tehdään, tulee ennen kaikkea olla yhteinen päätös. Jokaisella ihmisellä on oikeus kieltäytyä toiminnasta myös kesken toiminnan, jos se ei tunnu itsestä hyvältä. (Sexpo 2022.)

Seksuaalisuuteen kuuluu olennaisesti omien ja toisten rajojen tunnistaminen ja kunnioittaminen. Jokaisella on oikeus määrittää omat rajansa ja velvollisuus kunnioittaa toisten rajoja. Rajoista puhutaan myös termillä seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Jos rajoja rikotaan, loukataan seksuaalista itsemääräämisoikeutta, ja silloin puhutaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Rajojen ei välttämättä tarvitse pysyä samoina läpi elämän tai eri tilanteissa, mutta tärkeintä on, ettei kukaan muu voi määritellä toisen ihmisen rajoja. (Väestöliitto 2022.) Rajoista puhuminen ja niiden tunnistaminen lisää nuorten tietoisuutta ja kykyä tunnistaa toimintaa, joka saattaa olla rajoja rikkovaa. Avoin vuoropuhelu ja tiedon lisääminen auttavat ennaltaehkäisemään seksuaaliväkivaltaa. (Kokkonen & Kokkonen & Puustinen 2020: 55–58.)

4.3 Seksuaalinen vuorovaikutus

Kahden tai useamman ihmisen välillä käyty kommunikointi on vuorovaikutusta. Vuorovaikutus ilmenee esimerkiksi puheena, eleinä, ilmeinä ja katseina. Myös kirjalliset menetelmät, kuten sosiaalinen media ja tekstiviestit ovat vuorovaikutusta. Vuorovaikutustaitoja tarvitaan jokapäiväisten asioiden hoitamiseen ja niitä opetellaan läpi elämän. (Sihvonen 2021.)

Seksuaalisuus on osa jokaisen ihmisen elämää ja sen ilmaisemisessa tarvitaan vuorovaikutustaitoja. Seksuaalisessa vuorovaikutuksessa on tärkeää avoimuus ja toisten kunnioittaminen sekä kyky ilmaista oma tahto ja rajat kuitenkin loukkaamatta toisten rajoja. Toimivassa seksuaalisessa vuorovaikutuksessa koetaan olo turvalliseksi ja kommunikointi on luottamusta herättävää. (Mieli 2021.) Seksuaalisessa vuorovaikutuksessa keskeisenä voidaan pitää kuuntelemisen taitoa sekä kuulluksi tulemistä (Väestöliitto 2023).

Lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät lapsen kasvaessa. Aikuisen ja kasvattajien vastuulla on auttaa nuoria toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa turvallisesti. Aikuisen voi tukea seksuaalista kehitystä oikean tiedon jakamisella ja osoittamalla kiinnostusta nuoren ajatuksiin ja keskusteluun seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

4.4 Nuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa seksuaaliväkivallassa rikotaan tahallisesti henkilön seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta (Tasa 2020: 31). Varhaisnuoret, 13–15-vuotiaat, eivät usein tunnista tai tiedosta riskejä eivätkä yleensä omaa riittävästi tietoa itsemääräämisoikeudestaan tai yksityisyydestään. Seksuaaliselle hyväksikäytölle haavoittuvin ikä on 11–15-vuotiaat ja ikätasoon liittyy myös kyvyttömyys arvioida, mikä on normaalia ja sopivaa erilaisissa tilanteissa. Kyky vastustaa vanhempien henkilöiden painostusta ei ole välttämättä vielä kehittynyt. Tiedontarpeen lisääntyminen ja itsenäistyminen voi altistaa seksuaaliselle kaltoinkohtelulle, sillä tietoa saatetaan haakea epäluotettavista lähteistä. (Cacciatore & Porras & Santalahti 2019: 8–10.)

4.4.1 Grooming

Lapsen houkuttelussa seksuaalisiin tekoihin eli groomingissa aikuinen pyrkii luomaan luottamuksellisen suhteen lapseen sekä olosuhteet, jossa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö olisi mahdollista. Tekijä pyrkii saamaan lapsen osallistumaan seksuaalissävyytteeseen keskusteluun, lähettämään intiimiä kuvamateriaalia tai tapaamaan lapsen tavoitteenaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Pelastakaa lapset ry 2018.) Groomingia voi tapahtua sosiaalisessa mediassa, sen ulkopuolella tai molemmissa ympäristöissä. Ilmiönä groomingia on tapahtunut jo pitkään, mutta sosiaalinen media on luonut uuden kanavan ja tehnyt groomingista helpompaa seksuaaliväkivaltaan pyrkiville henkilöille. (Sillfors 2020: 25–26.)

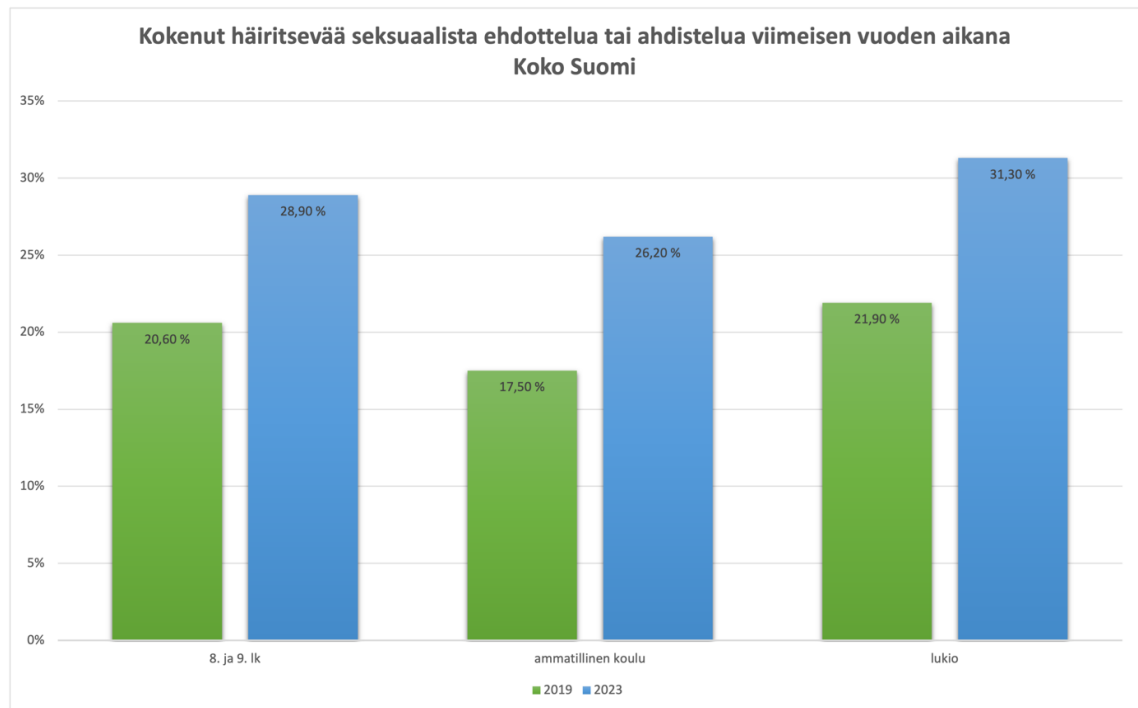
Grooming-tilanteessa lapsi ei välttämättä käsitä, että tekijän ja lapsen välillä tapahtuu jotain epäsovivaa. Esimerkiksi keskusteluiden muuttuminen vähitellen seksuaalissävyytteiseksi voi tapahtua lapsen huomaamatta ja lapsi voi kokea tämän normaalina muutoksena. Suomessa lasten seksuaalista häirintää ja ehdottelua netissä on kartoitettu vuodesta 2008 lähtien ja nykyään kokemuksia kartoitetaan muun muassa kouluterveyskyselyissä. (Pelastakaa lapset ry 2021.) Nuorille on tärkeää opettaa kyky tunnistaa houkuttelua ja häirintää myös sosiaalisessa mediassa. Tässä keskeisiä ovat kriittinen medialukutaito sekä tunne- ja vuorovaikutustaidot. Nuorelle, jonka kokemukset sosiaalisessa mediassa ovat myönteisiä, ja joka ymmärtää siellä piilevät vaarat, on helpompi tunnistaa mahdollinen grooming. Tärkeää on painottaa nuorille, että seksuaalioikeudet kuten oikeus koskemattomuuteen pätee myös sosiaalisessa mediassa. (Aalto & Helenius 2020: 64–67.)

Pelastakaa Lasten tekemän selvityksen mukaan tytöt ja lapset, jotka eivät määritelleet sukupuoltaan ovat suuremmassa riskissä joutua groomingin kohteeksi. Jos lapsella oli mielenterveyteen liittyviä hoitokontakteja, riski oli yhä suurempi. Kohteena on yleensä 15–16-vuotias nuori, mutta suurentunut riski joutua groomingin kohteeksi alkaa jo 11-vuotiaana. Murrosiässä lapsen ja nuoren elämässä tapahtuu paljon muutoksia seksuaalisen kehityksen suhteen sekä kiinnostus seksuaalisuudesta herää, mikä voi tiedonpuutteen kanssa altistaa herkemmin seksuaaliväkivallalle. Lapsen tai nuoren runsas sosiaalisen median käyttö ja siellä omien tietojen sekä kuvien jakaminen kasvattaa riskiä entisestään, koska silloin lapsi tai nuori on helpommin groomaajien tavoitettavissa. Selvitykseen vastanneista 73 % koki tunnistavan groomaukseen pyrkivän tekijän. (Pelastakaa Lapset ry 2021.)

4.4.2 Seksuaalinen ahdistelu ja häirintä

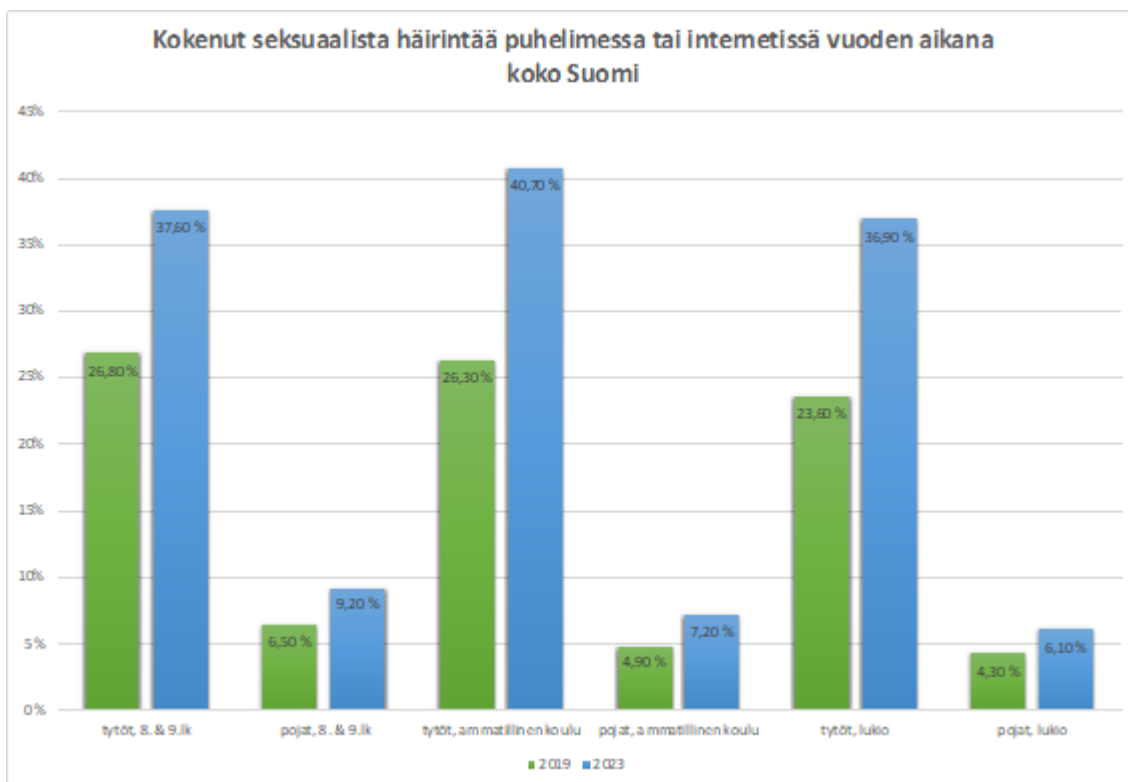
Noin joka kolmas nuori on kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua. Eniten nuoret kokevat ahdistelua ja häirintää verkossa, mutta myös julkisissa tiloissa häirinnän tai ahdistelun kohteeksi joutuminen on yleistä. Kouluterveyskyselyiden mukaan kuitenkin vain noin 10 % nuorista kertoo kokeneen seksuaaliväkivaltaa. Vähiten seksuaalista häirintää koetaan kouluissa. (THL 2023.) Eniten häirintää kouluissa kokevat seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 154). Tuloksista voidaan päätellä nuorten kokevan, ettei ahdistelu ole seksuaaliväkivaltaa, vaan se koetaan lievempänä rikkomuksena heitä kohtaan.

Kuvio 1. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyiden tuloksia seksuaalisen ehdottelun tai ahdistelun kokemuksista viimeisen vuoden ajalta koko Suomessa (THL 2019 & 2023.)

Erityisessä riskiryhmässä kokea seksuaalista ahdistelua ovat seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöön kuuluvien nuorten lisäksi maahanmuuttajataustaiset sekä kehitysvammaiset. Isoissa asumisyksiköissä tai laitosoolosuhteissa asuminen ovat merkittäviä riskitekijöitä. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 154–155.) Riskitekijöinä voidaan pitää myös varhain aloitettuja yhdyntöjä, useita seksikumppaneita, päihteiden käyttöä sekä mielen-terveyden ongelmia (Kuortti & Halonen 2018: 875).

Pelastakaa Lasten tekemä selvitys nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa tuo ilmi seksuaalisen häirinnän olevan yleistä 12–17-vuotiaiden lasten ja nuorten keskuudessa. Tulosten mukaan tyttöihin kohdistuu poikia enemmän seksuaalista häirintää. (Pelastakaa Lapset ry 2018.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemien kouluterveyskyselyiden tulokset tukevat Pelastakaa Lasten tekemää selvitystä. 8. ja 9.-luokkalaisista, lukiolaisista ja ammattikoululaisista tytöistä melkein 40 % on kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä viimeisen vuoden aikana, kun taas samojen ryhmien pojista alle 10 % on kokenut vastaavaa (THL 2023).

Kuvio 2. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyiden tuloksia seksuaalisen häirinnän kokemuksista puhelimessa tai internetissä viimeisen vuoden ajalta sukupuolittain koko Suomessa (THL 2019 & 2023.)

Seksiviestittely eli sexting on seksuaalisten kuvien ja videoiden sekä viestien lähettämistä. Ajattelematon seksuaalisten kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa lisää selvityksen mukaan seksuaalista häirintää ja kaltoinkohtelun riskiä. Nuorten välinen sexting tapahtuu yleensä parisuhteissa vapaaehtoisesti, ja se koetaan pääsääntöisesti positiivisena. Eri tutkimuksissa sexting määritellään eri tavoin, mikä vaikeuttaa tulosten vertailua. Jos sexting on passiivista ja vastentahtoista, teko voidaan luokitella rikokseksi. Sextortionista puhutaan, kun kiristetään seksuaalisilla kuvilla ja kiristys tapahtuu yleensä lapsen tai nuoren omien seksuaalisten kuvien avulla. Sosiaalisen median kehitys on edesauttanut mahdollisuutta kuvilla kiristämiseen ja kuvien levittämiseen. (Pelastakaa Lapset ry 2018.)

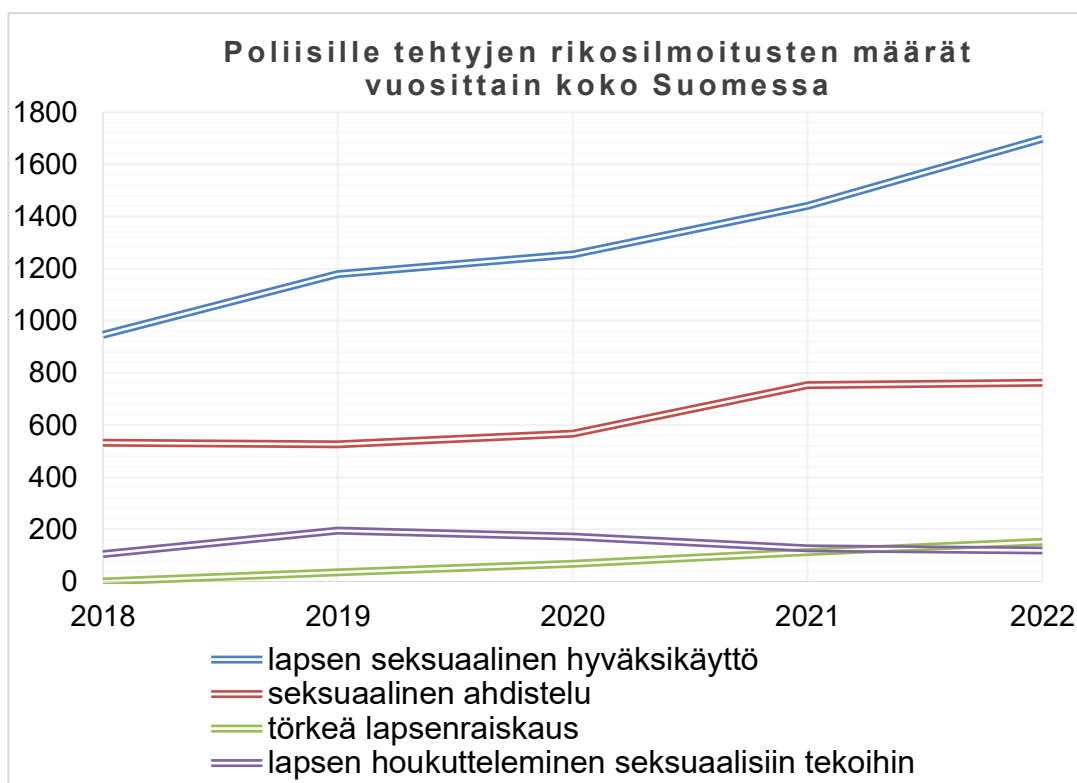
Selvityksen mukaan nuoret harvemmin lähettävät toisille nuorille kuvia tai videoita itsestään alastomana tai puolialastomana, mutta tytöistä noin joka kolmas on joskus saanut tahtomattaan toiselta nuorelta alastomia tai puolialastomia kuvia ja usein noin joka kymmenes. Poikien osuudet ovat huomattavasti pienempiä. Joka viides nuori on nähnyt ryhmäkeskusteluissa toisten jakavan seksuaalisia kuvia tai videoita pyytämättä. Toisten kuvien luvaton jakaminen ei ole kyselyyn vastanneiden nuorten keskuudessa yleistä, ja noin 90 % vastanneista tiedostaa, että toisilta saatua kuvaa ei saa jakaa

eteenpäin. Useimmiten ryhmissä jaetut kuvat ovat muokattuja kuvia, joissa jonkun kuva on muutettu seksuaalissävyytteiseksi. Kyselyyn vastanneiden nuorten ja lasten mukaan yleisin syy häirintään on vitsailu. Myös toisen nuoren hyväksynnän ja ihailun saaminen sekä toisen loukkaaminen olivat kyselyn mukaan syitä siihen, miksi nuoret kohdistavat seksuaalista häirintää toisiin nuoriin sosiaalisessa mediassa. (Pelastakaa Lapset ry 2018.)

4.5. Seksuaalirikoksista ilmoittaminen ja esille tuominen

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva seksuaaliväkivalta jää usein ilmoittamatta, minkä takia yleisyydestä on vaikeaa saada tarkkaa arviota. Tutkimuksissa arvioidaan lapsiin ja nuoriin kohdistuneiden seksuaalirikosten määrän pysyneen melko samalla tasolla eri vuosina, mutta ilmoitusten määrät ovat tasaisesti lisääntyneet. Seksuaaliväkivalta koetaan häpeällisenä asiana tai tapahtunutta ei tunnisteta väkivallaksi, eivätkä nuoret välttämättä osaa kertoa kokemuksistaan. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 153.)

Lainsäädäntö liittyen seksuaaliseen ahdisteluun ja väkivaltaan on nuorille epäselvää, eikä valtaosa nuorista ilmoita kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä poliisille (Pelastakaa Lapset 2018). Poliisin tilastoissa ilmoitusten määrä koskien seksuaalirikoksia on lisääntynyt vuosien 2018 ja 2022 välillä. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ilmoitusten määrä on noussut yli 700 ilmoituksella ja seksuaalisen ahdistelun määrä yli 200 ilmoituksella viiden vuoden aikana. Törkeitä lapsenraiskauksia oli vuonna 2018 tilastoitu 0, kun taas vuonna 2022 luku oli noussut 152:een. Lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin eli groomingista tehtyjen ilmoitusten määrä on eri vuosina pysynyt suunnilleen samana. (Poliisi 2023.)

Kuvio 3. Poliisille tehtyjen rikosilmoitusten määrät vuosittain koko Suomessa (Poliisi 2023).

Lapset ja nuoret ovat tuoneet esille, etteivät kerro aikuisille kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä, koska haluavat ensisijaisesti selvittää tilanteen itse. Häpeä on merkittävin syy, miksei seksuaalisesta häirinnästä kerrota aikuisille. Lähes puolet tytöistä eivät esimerkiksi kertoisi aikuisille kokemastaan häirinnästä ja kiusaamisesta, vaan kavereille ja ikätovereille kertominen koetaan helpompana. (Pelastakaa Lapset ry 2018.) Pelkona voi olla, ettei nuorta uskota, kun hän kertoo seksuaalisesta häirinnästä (THL 2019). Erityisesti seksuaali- tai sukupuoli-vähemmistöön kuuluvan nuoren voi olla vaikeaa kertoa kokemastaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai väkivallasta, sillä se saattaa pakottaa kertomaan omasta seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään aikuiselle (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 153).

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan pojat kertovat kokemuksistaan vielä tyttöjä harvemmin. Tytöt kokevat yleisemmin, etteivät ole saaneet tukea kerrottuaan häirinnästä koulun aikuisille, vaikka olisivat sitä tarvinneet. Pojat taas kokivat saaneensa tyttöjä useammin tukea kokemuksiinsa sitä tarvitessaan. Myös uskomus, ettei asialle voida tehdä mitään vähentää halua kertoa. (THL 2019.) Liian usein ilmoittamatta jää seksuaaliväkivalta, joka tapahtuu seurustelun aikana, sillä nuori ei välttämättä tunnista väkivaltaa rikokseksi (Kuortti & Halonen 2018: 874).

4.6. Seksuaaliväkivalta kokemusten seuraukset

Heikko itsetunto saattaa johtaa omien rajojen häilymiseen ja luoda nuorelle riittämättömyyden tunteen sekä tunteen itsearvostuksen ja koskemattomuuden kunnioittamisen tarpeettomuudesta, mikä puolestaan altistaa seksuaaliväkivallan kokemuksille. Tällaiset arvottomuuden ja kelvottomuuden tunteet nuorilla ilmenevät usein masennuksena. (Saarela 2020: 47.)

Lapsen kokema seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa suurelle osalle keskivaikeita tai vaikeita oireita. Turvallinen kiintymyssuhde vanhempaan toimii suojaavana tekijänä seksuaalisen väkivallan traumasta selviämiseen. Lapsi, joka on vailla turvallisen aikuisen tukea ja on kokenut aiemmin elämässään traumaattisia kokemuksia, on suuremmissa riskissä vakavaan oireiluun seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen. Oireilu ja ongelmat ovat suurella osalla pitkäkestoisia, ja osalla se saattaa johtaa uudelleen hyväksikäytön uhriksi joutumiseen. (Hukkanen 2004: 2522.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö vaikuttaa lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti. Monet uhrit ovat sairastuneet esimerkiksi vakavaan masennukseen, ahdistuneisuus- tai stressihäiriöön. Haitallinen päihteiden käyttö on osalla uhreista toiminut itsehoitona vaikean tilanteen torjumiseksi. Traumaattisen kokemuksen jälkeen on tyypillistä, että lapsi yrittää sulkea pois mielestään traumaan liittyvät asiat ja muistikuvat, mikä puolestaan vaikuttaa lapsen kykyyn oppia uutta. Erityisesti lasten, jotka ovat kokeneet hyväksikäyttöä pitkään ja jääneet kokonaan ilman aikuisen tukea tilanteen tultua ilmi, on todettu olevan suuressa riskissä syrjäytyä ja ajautua käyttämään päihteitä haitallisesti. Riskinä tässä tilanteessa on myös, että hyväksikäytön uhri itse toimii tulevaisuudessa seksuaalisena hyväksikäyttäjänä. (Hukkanen 2004: 2522–2523.)

Seksuaaliväkivallan aiheuttama oireilu on aina yksilöllistä (Terveyskylä.fi). Seksuaaliväkivaltaa kokenut henkilö voi kärsiä tapahtuneen seurauksesta psyykkisten oireiden lisäksi myös somaattisista vaivoista. Oireilu voi sisältää esimerkiksi kipuja, pelkotiloja ja itsetuhoisuutta sekä keskittymiskyvyn ja toimintakyvyn huonontumista. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 155.) Luottamus omaan arviointikykyyn laskee, minkä seurauksena voi tuntua vaikealta arvioida kenen seurassa on turvassa, ja suhtautuminen ihmisiin voi muuttua (Terveyskylä.fi).

Raiskauksen uhrilla riskinä on saada jokin tarttuva tauti tai ei-haluttu raskaus. Psyykkisten ja somaattisten ongelmien lisäksi saattaa ilmetä ongelmia sosiaalisissa suhteissa, kuten parisuhteessa ja perhe-elämässä. Uhrit eivät usein hae apua tapahtuneeseen

väkivaltaan, vaan vasta väkivallasta aiheutuneisiin terveysongelmiin, minkä takia oireiden todellinen syy saattaa jäädä selvittämättä. (Nipuli & Laitinen & Hakkarainen & Heinonen 2017: 1439.) Tutkimusten mukaan merkittävää eroa ei ole huomattu lasten oireilun suhteen siinä, onko seksuaaliväkivallan uhriksi joutunut kasvotusten vai internetin kautta (Pelastakaa Lapset ry 2021).

Seksuaaliväkivallan kokemuksesta on mahdollista toipua oikeanlaisen akuuttivaiheen tuen ja riittävän jatkohoidon avulla. Keskeistä seksuaaliväkivaltaa kokeneen uhrin toipumisessa on turvallinen ja empaattinen ensikontakti ammattilaisen kanssa. On tärkeää, että uhri kokee tulleen kuulluksi ja häntä uskotaan, sillä uhrin kokemusten vähättely lisää riskiä myöhemmälle oireilulle. Seksuaaliväkivaltaa kokenut uhri tarvitsee usean eri tahon apua ja tukea toipumisen aloittamisessa. On tärkeää tarjota laadukkaita ja yksilöllisiä palveluita uhrin tarpeiden mukaan. (Nipuli & Laitinen & Hakkarainen & Heinonen 2017: 1438–1439.)

4.7. Nuorten tiedontarve

Nuorten tiedon taso seksuaali- ja lisääntymisterveydestä on THL:n tekemän toimintaohjelman tulosten mukaan heikentynyt. Tuloksia on kerätty aineistossa kouluterveyskyselyillä vuosina 2008–2013. Mukana on ollut kaikki opiskeluasteet sekä eri sukupuolet. Tulosten mukaan tytöillä on ollut paremmat tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä kuin pojilla. Kuitenkin myös tyttöjen tiedon taso on tulosten mukaan heikolla tasolla. Vuoden 2013 Hyvät tiedot seksuaaliterveydestä -indikaattorin mukaan vain 20 % tytöistä ja 13 % pojista peruskoulussa oli hyvät tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. Vastaavat tulokset oli ammattiin opiskelevilla 34 % ja 18 % sekä lukiolaisilla 43 % ja 30 %. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 28–29.)

Yhteys heikkoon tiedon tasoon aiheesta on todettu olevan huonolla koulumenestyksellä sekä vanhempien matalalla koulutustasolla. Tulosten perusteella on myös viitteitä, että maahanmuuttajataustaiset nuoret omaisivat heikommät tiedot seksuaaliterveydestä kuin yläkouluikäiset nuoret keskimäärin. (Klemetti & Raussi-Lehto 2016: 28–29.) Tiedon tason lasku kertoo nuorten tarpeesta ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä aiheista.

Murrosiässä nuoren sukupuolihormonien tuotanto ja seksuaalinen kehitys kasvaa. Nuoren seksuaalinen suuntautuminen vahvistuu 12–20 vuoden iässä, jona aikana nuoren seksuaalinen minäkuva kehittyy ja tarkentuu. Oikeanlainen tieto seksuaalisuudesta

ehkäisee riskikäyttäytymistä. Nuorten tiedontarve seksuaalisuudesta on suuri ja tyypillistä nuorille on etsiä tietoa internetistä ja keskustella esimerkiksi kavereiden kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Sosiaalisen median ja internetin lisääntynyt käyttö on aiheuttanut informaatiotulvan, minkä seurauksena monipuolisen ja asiallisen tiedon tarve on entistä korostuneempi. Sosiaaliseen mediaan ja internettiin voi kuka tahansa tuottaa erilaista tietoa ja tämän takia lähteen arvioinnin vastuu siirtyy suoraan lukijalle. (Helve & Kattelus & Norhomaa & Saarni 2015: 2003–2004.) Koska varhaisnuorten arviointikyky ei ole vielä kehittynyt aikuisten tasolle, nuorten tiedonhaun lähteet eivät ole aina luotettavia ja nuoret tarvitsevat apua riskien tunnistamisessa (Cacciatore & Porras & Santalahti 2019: 8). Nuoret eivät välttämättä tiedosta epätarkkaan tai puutteelliseen tietoon liittyviä riskejä, vaan usein luottavat ensimmäiseen hakutulokseen, eivätkä jatka tiedon tarkistamista useammista lähteistä (Haasio 2016: 86–90).

Kiinnostus seksielämästä alkaa nuoruudessa, ja siihen liittyvät kysymykset mietittyvät monia nuoria. Kysymykset voivat liittyä esimerkiksi seksielämän aloittamiseen, sopivaan ajankohtaan ja seksiin varautumiseen. Nuoret ovat kiinnostuneita tietämään, miten seksielämä olisi nautinnollista niin itselle kuin toiselle sekä miten se olisi turvallista. (Rinkinen 2012: 124–125.) Tutkimusten mukaan nuoret haluavat lisää tietoa suostumuksesta ja konkreettisia esimerkkejä siitä puhumiseen. Pelastakaa Lasten kyselyn mukaan nuoret tarvitsisivat eniten tietoa sextingistä eli seksuaalissävytteisestä kanssakäymisestä sosiaalisen median ja internetin kautta sekä selkeitä ohjeita, miten toimia, jos kohtaa seksuaalista häirintää internetissä. Myös seksuaaliväkivaltaan liittyvästä lainsäädännöstä tulisi nuorten kanssa keskustella enemmän. (Pelastakaa Lapset ry 2018.) Seksuaaliväkivaltaa kohdanneet nuoret ovat pyytäneet apua hyväksikäyttötilanteissa toimimiseen ja siitä selviämiseen (Rinkinen 2012: 124–125).

4.8. Hyvä kirjallinen ohjeistus

Hyvässä kirjallisessa ohjeistuksessa otetaan huomioon tekstin ymmärrettävyys ja kattava sisältö. Tärkeintä ohjeistuksen kirjoittamisessa on se, että se on kohderyhmälle kirjoitettu. Tiedot pitää tuoda esille selkeällä lauserakenteella ja yleiskielellä sekä sanastollisesti ymmärrettävänä. Lauseiden tulee olla ymmärrettäviä jo ensimmäisellä lukukerralla. Ohjeistuksen pituuteen liittyen on hyvä, ettei teksti muutu turhan raskaaksi lukea. Monet yksityiskohtaiset tiedot saattavat sekoittaa lukijaa ja ohjeistukseen kannattaa sisällyttää esimerkiksi nettisivuja, joista tietoa voi hakea halutessaan lisää. Oh-

jeistusta kirjoittaessa on hyvä välttää vieraskielisiä sanoja ja tieteellisiä ilmauksia ja valita sanasto kohderyhmän mukaan. Tekstin huolittelun lisäksi tärkeää on ulkoasun ja tekstin asettelu, jotta teksti vaikuttaa luotettavalta. Kirjoittaessa on huomioitava myös ohjeistuksen julkaisukanava. (Hyvärinen 2005: 1769–1772.)

5 Opinnäytetyön eteneminen

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka ammatillinen tuotos on opas nuorille. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi tutkimuksellisen kehittämisen tapa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos voi olla ammatilliseen käyttöön tarkoitettu konkreettinen materiaali, opas tai tapahtuma. Ideoissa ja suunniteltaessa opinnäytetyötä luodaan tietoperustaa aiemmista tutkimuksista aiheeseen liittyen käyttäen erilaisia tiedonhakumenetelmiä ja määrittellen tavoitteet ja kohderyhmä sekä suunnitellaan toteutusta. Opinnäytetyötä toteutettaessa jäsennetään tietoperustan oleellinen sisältö eli keskeiset käsitteet. Toiminnallinen opinnäytetyö perustuu tuoreimpaan tietoon ja uusimpaan tutkimukseen aiheesta. Lopullinen ammatillinen tuotos suunnitellaan ja kehitetään yhdessä työelämäkumppanin kanssa heidän tarpeeseensa ja ympäristöönsä sopivaksi. Tuotoksen lisäksi toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu myös kirjallinen raportti, jossa tulee esille aiheeseen perehtyminen ja asiantuntijuus akateemisen viestinnän keinoin. (Kostamo & Airaksinen & Vilkkä 2022: Luku 1. Opinnäytetyö – toimintaa ja tekstiä tutkivin ottein.)

5.1. Kehittämiskohteen tunnistaminen ja tavoitteiden määrittäminen

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi aiheen ja kehittämiskohteen ideoinnilla. Aiheeksi päätettiin valitsemaan seksuaalisuus ja työssä keskityttiin tarkemmin rikoslain uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista. Tiedonhaussa löytyi Metropolia Ammattikorkeakoulun aikaisempi opinnäytetyö liittyen seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseen ja aiheeksi valikoitui heidän jatkokehitysideansa, opas suostumuksesta ja rajoista. Tyttöjen ja Poikien Talot suostuivat yhteistyökumppaneiksi myös tähän opinnäytetyöhön. Yhteistyökumppanit toivat esille tarpeen oppaasta, joka käsittelisi tarkemmin suostumusta sekä rajoja ja niiden ilmaisua. Tarkoituksena oli tehdä opas suostumuksesta ja rajoista seksuaalisessa vuorovaikutuksessa, joka on nuorille mielenkiintoinen, selkeä ja helposti saavutettavissa oleva. Tavoitteena oppaassa oli tuoda esille, miten määrittää ja tunnistaa rajat ja mitä suostumuksella tarkoitetaan pohjautuen rikoslain uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista.

5.2. Kehittämiskohteeseen perehtyminen teoriassa ja käytännössä

Suunnitteluvaiheessa tutustuttiin aikaisempaan tutkimustietoon ja teoriaan sekä opin- näytetyömme toimintaympäristöön. Aikaisempia tutkimuksia ja lähdekirjallisuutta etsit- tiin tiedonhaun avulla. Teorian ja tutkimustiedon lisäksi näkökulmaa aiheeseen saatiin yhteistyökumppaneiden kokemuksista. Suunnittelu aloitettiin miettimällä, mitä op- paassa olisi tärkeä tuoda esille. Oppaan kehittelyssä pyydettiin neuvoja ja kehitysideoita yhteistyökumppaneilta.

Tyttöjen ja Poikien Taloilla tarjotaan seksuaalineuvontaa ja -kasvatusta sekä ryhmä- että yksilötapaamisina. Tapaamisissa teemoina on seksuaalisuus, seksuaaliväkivalta, hyväksikäyttö, häirintä ja muu kaltoinkohtelu. Lisäksi tapaamisissa syvennyttään seksuaalioikeuksiin, vuorovaikutukseen, omaan kehoon ja rajoihin sekä vapauteen ja vastuuseen. Tavoitteena seksuaaliterveystyössä on vahvistaa nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä sukupuolisensitiivisesti ja huomioiden moninaiset kulttuuriset taustat. (Tyt- töjen Talo; Poikien Talo 2021.)

Tyttöjen ja Poikien Talojen asiantuntijat käyttävät oppaita tukena seksuaalineuvonta- työssään. Käytössä olevat oppaat käsittelevät seksitauteja sekä seksuaaliväkivaltaa. Talojen tarpeen mukaan luotiin uusi opas, jossa kantavina aiheina on suostumus ja rajat. Oppaassa tuodaan esille, miten antaa ja kysyä suostumusta, ja miten tunnistaa ja kunnioittaa rajoja. Oppaseen lisättiin yhteistyökumppaneiden toiveesta osiot turvalli- sesta sosiaalisessa mediassa toimimisesta sekä groomingista.

5.2.1. Tiedonhaku

Opinnäytetyön tuotoksen taustalla vaikuttaa Suomen rikoslain uudistuneet pykälät sek- suaalirikoksista sekä valtakunnalliset kouluterveyskyselyt. Opinnäytetyötä varten halut- tiin selvittää, kuinka paljon nuoret kokevat seksuaalista häirintää Suomessa ja saada käsitys nuorten tiedontarpeesta tuotoksen aiheisiin liittyen. Opinnäytetyön teoreetti- sessä taustassa on käytetty vain Suomessa tehtyjä tutkimuksia, sillä tuotos tulee käyt- töön Suomessa.

Aineiston hakemisessa käytettiin tietokantoja Medic, MetCat Finna ja Finna.fi. Hakusa- noina oli ”seksuaalisuus”, ”seksuaalinen häirintä”, ”nuoret”, ”opas”, ”rajat” sekä ”lapset ja nuoret”. Hakua tehtiin myös muilla hakusanoilla ja kielillä muista tietokannoista, mutta haut eivät tuottaneet opinnäytetyötä tukevia tuloksia. Haut toteutettiin rajaamalla

aineistot vuosille 2013–2023, mutta vähäisten hakutulosten takia vuosirajaus poistettiin. Hakutuloksista valikoitui reilun 10 vuoden sisällä tehdyt tutkimukset ja artikkelit, joista rajattiin pois opinnäytetyön aiheeseen sopimattomat aineistot. Kaikki valikoituneet tutkimukset on toteutettu Suomessa, ja tutkimusten kohteina ovat olleet lapset ja nuoret. Medic-tietokannasta hakusanoilla ”seksuaalisuus” ja ”nuoret” hakutuloksia tuli 40 kappaletta. MetCat Finna-tietokannasta aineistoa haettiin hakusanoilla ”opas” ja ”nuoret” ja ”rajat”. Hakutuloksia tuli 17 kappaletta. Finna.fi-tietokannassa käytettiin hakusanoja ”seksuaalinen häirintä” ja ”lapset ja nuoret”, jotka tuottivat 117 hakutulosta. Tiedonlähteinä käytettiin lisäksi yleisesti luotettaviksi todettuja internet-lähteitä, kuten Lääketieteellisen aikakauskirja Duodecimin, THL:n, Pelastakaa Lapset ry ja terveyskylä.fi sivuja. Lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin aiheisiin liittyvää kirjallisuutta.

5.3. Kehittämistehtävän määrittäminen ja kehittämiskohteen rajaaminen

Kehittämistehtävät määriteltiin siten, että oppaan sisältö vastaa yhteistyökumppaneiden toiveita ja tulisi tukemaan heidän työtään. Yhteistyökumppanit toivoivat oppaan tavoittavan varsinkin 12–17-vuotiaat nuoret sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Vaikka opas on suunnattu nuorille, oppaasta tulevat hyötymään myös yhteistyökumppaneiden muun ikäiset asiakkaat. Oppaan tekstit pyrittiin kirjoittamaan mahdollisimman tiiviiksi ja selkeiksi, jotta myös muita kieliä kuin suomea äidinkielenään puhuvat nuoret ymmärtäisivät tekstit. Oppaan tekstien helppolukuisuus mahdollistaa sen, että myös nuoremmat lapset voivat hyötyä oppaan sisällöstä. Tekstien pitäminen tiiviinä ja lyhyinä auttaa nuoria säilyttämään keskittymisen ja mielenkiinnon paremmin.

Yhteistyökumppaneiden toiveesta rajattiin oppaan rikoslaki osiota niin, että käsiteltiin vain lievempiä rikoksia ja keskityttiin rikoslain uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista. Oppaassa tuodaan ilmi lain uudistettuja pykäläitä, joita nuoret eivät välttämättä miellä rangaistaviksi teoiksi, kuten kuvan ottaminen toisesta tai toisten kuvien jakaminen ilman lupaa sekä seksuaalissävyytteisen kuvan lähettäminen tai näyttäminen ilman lupaa. Oppaasta jätettiin pois vakavammat rikokset, kuten raiskaus ja seksuaalinen hyväksikäyttö.

Haasteena oppaan tekemisessä osoittautui oppaan kielen muotoilu mahdollisimman selkeäksi, jotta se on ymmärrettävää myös muuta kuin suomea äidinkielenään puhuville nuorille. Oppaassa pyrittiin ottamaan huomioon se, että 12–17-vuotiaat voivat olla hyvin eri vaiheissa kehityksessään. Yhteistyökumppaneiden asiantuntijuus ja kokemus nuorten parissa työskentelystä auttoi oppaan teossa.

5.4. Tietoperustan laatiminen sekä lähestymistavan ja menetelmien suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa laadittiin alustavaa tietoperustaa, joka täydentyi opinnäytetyön edetessä. Tietoperustan täydentämisessä hyödynnettiin aikaisempia tutkimustuloksia nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä ja sen yleisyydestä sekä tutkimustuloksia nuorten tiedontarpeesta liittyen seksuaaliterveyteen. Keskeisimpiä käsitteitä mietittiin alustavasti suunnitteluvaiheessa ja lopulliset käsitteet vahvistuivat toteutusvaiheessa. Lopulta päädyttiin käsittelemään rikoslain seksuaalirikoksia koskevia pykäläiä, seksuaalioikeuksia ja nuorten kokemaa seksuaaliväkivaltaa ja siihen liittyviä ilmiöitä.

Opinnäytetyö noudattaa tutkimuksellisen kehittämistyön konstruktivistista tutkimusmallia, jossa luodaan uusi konkreettinen tuotos, opas, joka ratkaisee käytännön ongelman. Luonteenomaista on vuoropuhelu ja kehitetyn ratkaisun arviointi tekijöiden välillä. Konstruktivisessa tutkimuksessa toimeksiantaja sitoutuu kehittämiseen toteuttajien kanssa. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015: 37–38.)

Opinnäytetyön menetelmiä ovat yhteistyö ja systemaattinen tiedonhaku. Yhteistyökumppaneiden kanssa käydyissä tapaamisissa he antoivat palautetta ja kehitysideoita oppaan sisällöstä. Prosessin aikana osallistuttiin työpajoihin ja ohjaustunneille, joissa saatiin apua opinnäytetyön tekemiseen sekä palautetta työn sisällöstä. Opinnäytetyöseminaareissa toiset opiskelijat antoivat vertaispalautetta työstä, jonka perusteella työtä kehitettiin. Toisena menetelmänä opinnäytetyöprosessissa on systemaattinen tiedonhaku. Tiedonhaussa tutustuttiin opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen sekä aiempiin tutkimuksiin.

5.5. Kehittämishankkeen toteuttaminen ja julkistaminen eri muodoissa

Suunnitteluvaiheen jälkeen alkoi toteutusvaihe, jossa työstettiin opas nuorille suostumuksesta ja rajoista seksuaalisessa vuorovaikutuksessa. Yhteistyökumppani rajasi aiheetta, ja tehtävänämme oli tuottaa oppaan tekstisisältö pohjautuen teorian tietoon. Opasta kehitettiin yhteistyökumppaneiden kommenttien ja arvioiden pohjalta. Palautetta oppaasta saatiin myös ohjaavalta opettajalta sekä muilta opiskelijoilta. Opas julkaistaan painettuna paperiversiona sekä mahdollisesti verkkoversiona Tyttöjen ja Poikien Talojen verkkosivuilla. Raportointivaiheessa arvioitiin opinnäytetyön tuotosta ja koko prosessia. Opinnäytetyöprosessin lopussa aiheeseen perehtyminen osoitetaan kypsyysnäytekokeella.

6 Opinnäytetyön tuotos: Tässä menee mun rajat! –opas nuorille

Opinnäytetyön tuotoksena luotiin nuorille suunnattu opas Tässä menee mun rajat! (Liite 1). Opas sisältää osiot rikoslaista, suostumuksesta, rajoista ja sosiaalisesta mediasta sekä groomingista. Oppaassa mainitaan järjestöjä, jotka tarjoavat tukea nuorille erilaisissa elämäntilanteissa. Yhteistyökumppaneiden toiveesta opas keskittyy suostumukseen ja rajoihin sekä rikosnimikkeissä seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun.

Nuoret kokevat saaneensa koulussa vain vähän tietoa seksuaaliseen häirintään ja sosiaaliseen mediaan liittyvästä lainsäädännöstä (Pelastakaa Lapset ry 2018). Tiedon puutteen takia oppaan rikoslakia käsittelevässä osiossa tuodaan ilmi Suomen rikoslaissa rangaistaviksi määritellyjä seksuaalirikoksia lyhyesti ja ymmärrettävästi. Lakipykälät on ilmaistu nuorille ymmärrettävällä kielellä ja mahdollisimman neutraalisti, jotta välttyttäisiin väärinymmärryksiltä, ja ettei lukijalle tulisi syyllistetty olo opasta lukiessaan. Lakien tiedostaminen auttaa nuoria ymmärtämään paremmin omia oikeuksiaan sekä selventämään mitkä teot ovat rangaistavia.

Suostumus ja rajat ovat kantavia aiheita oppaassa ja ne liittyvät vahvasti toisiinsa. Osioissa keskitytään omien ja toisten rajojen tunnistamiseen ja kunnioittamiseen sekä suostumuksen ilmaisemiseen. Tieto-osioiden jälkeen on esimerkkejä ja harjoitteita helpottamaan nuoria aiheiden ymmärtämisessä ja havainnoinnissa. Niistä keskustelu on tärkeää, sillä rajojen tunnistaminen on osa seksuaalikasvatusta, ja suostumukseen pohjautuva lakiuudistus seksuaalirikoksista on tullut voimaan tammikuussa 2023. Rajojen tunnistaminen ja omien oikeuksien tiedostaminen kasvattaa itsevarmuutta ilmaisemaan omaa suostumusta, sekä tunnistamaan tilanteita, joissa rajoja voidaan mahdollisesti rikkoa. Keskustelemalla ennakoivasti rajoista ja suostumuksesta voidaan ennaltaehkäistä seksuaaliväkivaltaa. (Kokkonen & Kokkonen & Puustinen 2020: 54–58.)

Sosiaalinen media on isossa osassa nuorten elämää, ja nuoret ovat tutkimusten mukaan toivoneet lisää tietoa sosiaalisessa mediassa käytävästä seksuaalissävytteisestä vuorovaikutuksesta. Nuoret kokevat, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa siitä, miten toimia ja mihin ilmoittaa, jos kokee seksuaalista häirintää. (Pelastakaa lapset ry 2018.) Oppaan sosiaalisen median osiossa tuodaan ilmi aiheen yleisyys, minkä avulla pyritään vähentämään seksuaaliseen häirintään liittyvää stigmaa ja puhumisen vaikeutta. Grooming osio valikoitui oppaaseen yhteistyökumppaneiden toiveesta, sillä netissä tapahtuva grooming on yleistynyt sosiaalisen median kanavilla. Sosiaalisessa mediassa viestittely

on osa nuoren seksuaalikehitystä ja on luonnollista osoittaa kiinnostusta suhteiden luomiseen. Nuoren voi olla vaikea tunnistaa toisen henkilön todellisia aikomuksia. (Sillfors 2020: 25.) Oppaassa on ohjeita turvalliseen sosiaalisen median käyttöön sekä konkreettiset ohjeet, miten toimia kohdatessaan ahdistelua tai häirintää sosiaalisen median kautta.

7 Pohdinta

7.1. Kehittämisprosessin ja tuotoksen tarkastelu

Opinnäytetyömme eteni aikataulun ja suunnitelmamme mukaisesti. Työskentelymme ei noudattanut suoraa linjaa ideasta lopputuotokseen, vaan työskentelimme joustavasti eri vaiheiden välillä kehittämissä edetessä. Yhteistyökumppaneiden tuki ja asiantuntijuus auttoivat meitä kehittämissä eri vaiheissa. Työskentely ryhmänä oli kehittämissä aikana sujuvaa ja onnistunutta.

Tavoitteena oppaassa oli tuoda esille, miten määrittää ja tunnistaa rajat ja mitä suostumuksella tarkoitetaan pohjautuen rikoslain uudistuneisiin pykäliin seksuaalirikoksista. Pyrimme kirjoittamaan rikoslakia käsittelevän osion mahdollisimman helppolukuisesti ja ymmärrettävästi sekä luomaan nuorten arkikielelle sopivia esimerkkilauseita, joiden avulla voi ilmaista suostumusta ja rajoja. Saamamme palautteen perusteella onnistuimme tavoitteissa. Koemme, että onnistuimme luomaan oppaan, joka on mielenkiintoinen ja helposti ymmärrettävä, ja jonka tekstisisällössä otettiin huomioon nuorten ikätaso ja kehitys. Yhteistyökumppanit suunnittelivat oppaan visuaalisen ilmeen, joka vastasi odotuksiamme. Uskomme visuaalisen ilmeen olevan myös nuorten mielestä mielenkiintoa herättävä. Kysyimme työpaikoillamme eri ikäisiltä nuorilta suullista palautetta oppaan teksteistä ja harjoitteista. Palaute oli pääsääntöisesti positiivista, eikä konkreettisia muutosehdotuksia tullut. Nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten palaute tuki nuorten antamaa palautetta.

7.2. Luotettavuus

Tieteellisen tutkimuksen pyrkimys on mahdollisimman luotettavan tiedon tuottaminen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerien avulla, joita ovat uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys sekä siirrettävyys. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimusten ja niiden tulosten uskottavuutta ja niiden osoittamista. Vahvistettavuus edellyttää, että tutkimusprosessi on kirjattu niin,

että projektin ulkopuolinen pystyy seuraamaan prosessia myöhemmin. Reflektiivisyydessä tutkijan on oltava tietoinen lähtökohdistaan ja arvioitava, miten hän vaikuttaa aiheeseen ja tutkimusprosessiin. Siirrettävyydellä tarkoitetaan, miten tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä muihin vastaaviin tutkimuksiin ja tilanteisiin. Tärkeää on antaa riittävästi tietoa esimerkiksi ympäristöstä, jotta lukija pystyy arvioimaan tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä. (Kylmä & Juvakka 2007: 127–129.)

Käytettyjen tutkimusten ja lähteiden tulosten yhdenmukaisuus lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Pelastakaa Lapset ovat toimijoina luotettavia ja heidän tekemien tutkimusten voidaan katsoa yleisesti olevan uskottavia. Yhteistyökumppanit ovat asiantuntijoita ja tekemisissä lasten ja nuorten kanssa päivittäisessä työssään, minkä takia heiltä saatu palaute on tärkeä osa opinnäytetyöprosessin arviointia. Opinnäytetyömme vahvistettavuutta tukee selkeästi jäsenelty kirjallinen raportti. Lähdeaineistoon viitattiin ja käytetyt lähteet kirjattiin lähdeluetteloon Metropolia Ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Lähdeaineisto rajattiin noin 10 vuotta vanhoihin Suomessa toteutettuihin tutkimuksiin ja julkaisuihin, jotta tieto olisi mahdollisimman luotettavaa ja ajankohtaista. Päädyimme valitsemaan vain Suomessa toteutettuja tutkimuksia, sillä halusimme selvittää Suomessa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän yleisyyttä sekä siihen liittyviä ilmiöitä. Olimme opinnäytetyöprosessin aikana lähdekriittisiä ja arvioimme yhdessä ryhmänä lähteiden ja tutkimusten luotettavuutta sekä pyrimme tarkastelemaan lähteitä sekä tutkimustuloksia neutraalisti.

Pohdimme tutkimusten ja kyselyiden tulosten luotettavuutta, sillä eri lähteissä oli ristiriitaisuuksia esimerkiksi siitä, miten itsetunto vaikuttaa seksuaalisen hyväksikäytön riskitekijänä. Suomessa laajoja tutkimuksia liittyen opinnäytetyön aiheisiin on tehty vain vähän. Pienemmällä vastaajamäärällä tehtyjen tutkimusten tulokset eivät välttämättä ole yhtä yleistettäviä kuin laajemmissa tutkimuksissa. Käyttämässämme Pelastakaa Lasten tutkimuksessa vastaajia oli 3210. Ainoat valtakunnallisesti laajat tutkimukset ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamat kouluterveyskyselyt, jotka toteutetaan kahden vuoden välein peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Vaikka tutkimukset ovat anonyymeja, aiheiden arkaluontoisuus saattaa osaltaan vaikuttaa vastaajien rehellisyyteen.

7.3. Eettisyys

Tutkimuksellisessa työskentelyssä tavoitteena on edistää ihmisten ja yhteiskunnan positiivista kehitystä, ja siksi on tärkeää pohtia eettisiä kysymyksiä opinnäytetyön eri vai-

heissa. Aiheen valinnassa tulee ottaa huomioon siihen liittyvät arvokysymykset ja tulosten mahdollinen hyödyllisyys terveyden tieteenalalla sekä kohderyhmän kannalta. On tärkeää pohtia alusta alkaen työn tuloksien ja tuotosten vaikutusta kohderyhmään ja heidän elämäänsä sekä laatia opinnäytetyön kehitystehtävät tukemaan positiivisen kehittämisen suuntaa. (Kylmä & Juvakka 2007: 143–155.) Opinnäytetyön tuotoksen kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret. Heidän kohdallaan tulee pohtia tarkkaan tutkimusten eettisyyttä ja luotettavuutta sekä ottaa huomioon heidän haavoittuvainen asemansa (Kylmä & Juvakka 2007: 145). Seksuaalisuus on aiheena monille arkaluontoinen ja tämä tulee myös huomioida työskentelyn aikana eri näkökulmista.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä perehdytään aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin ja taustatietoon ja tehdyn tiedonhaun tulosten perusteella luodaan tutkittuun tietoon pohjautuva raportti sekä konkreettinen tuotos. Eettinen raportointi edellyttää kirjaamisen avoimuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta kaikissa työskentelyn vaiheissa (Kylmä & Juvakka 2007: 154). Seksuaalisuuteen liittyvän tiedon väärin tulkitsemisellä voi olla isoja haittoja henkilökohtaisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Tuotoksen tekstien kehittämisessä otettiin huomioon sisällön väärinymmärtämisen mahdollisuus, jota pyrittiin minimoimaan mahdollisimman selkeällä tekstiasulla. Oikeaa ja luotettavaa tutkittua tietoa jakamalla voidaan vähentää tiedon puutteesta ja disinformaatiosta aiheutuvia haittoja sekä edistää seksuaaliterveyttä ja -oikeuksia.

Opinnäytetyössä noudatettiin tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön vuoden 2023 ohjetta, joka edellyttää tulosten esittämistä rehellisesti, tarkasti ja yleistä huolellisuutta noudattaen sekä eettisten tiedonkeruu- ja arviointimenetelmien hyödyntämistä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023). Yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa solmittu sopimus opinnäytetyön käyttöoikeuksista asetti osapuolet noudattamaan sopimuksen sisältämiä ehtoja. Opinnäytetyö toteutettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö prosessin mukaisesti ja lähdeviittaukset tehtiin annettujen ohjeiden avulla, millä varmistettiin, että kirjoittajat ja tutkijat saivat kunnian tekemistään töistä. Lopullinen työ tarkistettiin sähköisen plagioinnintarkistusohjelma Turnitin avulla.

7.4. Tuotoksen hyödyntäminen

Opas tulee Tyttöjen ja Poikien Talojen käyttöön heidän seksuaalineuvontatyössään. Oppaasta tulee painettu versio nuorille jaettavaksi sekä mahdollisesti myös verkkoversio Tyttöjen ja Poikien Talojen verkkosivuille. Oppaan avulla lisätään nuorten tietoisuutta rikoslain seksuaalirikoksia käsittelevistä pykälistä, suostumuksesta ja rajoista

sekä turvallisesta sosiaalisen median käyttämisestä. Oppaan käytettävyyttä lisää sukupuolineutraali ja selkeä kieliasu. Opasta voidaan hyödyntää tulevaisuudessa myös Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opetuksessa.

7.5. Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Ramposen ja Tolosen opinnäytetyön jatkokehitysehdotuksena on nuorille tarkoitettu opas liittyen suostumukseen ja rajoihin. Heidän opinnäytetyössään tulee myös ilmi nuorten tiedontarve liittyen seksuaaliseen vuorovaikutukseen. Luotu opas vastaa jatkokehitysehdotukseen sekä tukee nuorten seksuaalioikeuksia ja seksuaalikasvatusta.

Iso osa seksuaalikasvatuksesta kohdentuu kouluikäisille, minkä takia koulujen rooli seksuaalikasvatuksessa korostuu. Kouluissa olisi tärkeää keskustella ja opettaa nuorille seksitautien ja raskauden ehkäisyn lisäksi vuorovaikutuksesta, nuorten oikeuksista lain näkökulmasta sekä sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta seksuaalisesta vuorovaikutuksesta ja häirinnästä. Koulun ja huoltajien välillä olisi hyvä tehdä tiiviimpää yhteistyötä nuorten seksuaalisen kehityksen tukemisessa. Seksuaalikasvatuksessa huoltajien osallisuutta pitäisi korostaa ja tukea huoltajia jakamaan oikeaa tietoa lapsille ja nuorille heidän kehitystasoonsa nähden sopivalla tavalla. Huoltajien olisi tärkeää keskustella lasten ja nuorten kanssa avoimesti seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä sekä sosiaalisen median käytöstä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat sekä maahanmuuttajataustaiset ja vammaiset nuoret ovat haavoittuvaisessa asemassa, ja seksuaalikasvatuksessa tulisi ottaa huomioon heidän suurentunut riski kohdata seksuaaliväkivaltaa.

Seksuaalikasvatuksen sisällön lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten tietoa jaetaan nuorille. Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa ja internetiä usein tiedonlähteenä seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa, mutta sieltä löytyvä tieto ei kuitenkaan aina ole todennukaista, eivätkä nuoret välttämättä osaa arvioida lähteiden luotettavuutta. Verkko-versiona julkaistu luotettavaa tietoa tarjoava opas tavoittaisi suuremman joukon nuoria sekä olisi saatavilla nuorten käyttämällä alustoilla.

Yhteistyökumppanit toivat tapaamisissa esiin toiveen opiskelijoiden osallisuudesta heidän toimintaansa. Opiskelijat voisivat esimerkiksi osallistua alan tilaisuuksiin ja järjestää nuorille toiminnallisia tapahtumia, joissa käsitellään erilaisia aiheita nuorten kanssa. Pohdimme tarvetta erilliselle oppaalle tai tilaisuudelle, joka olisi suunnattu maahanmuuttajataustaisille henkilöille, sillä eri kulttuureissa on erilaisia näkemyksiä seksuaalisuudesta ja osa kulttuureista voi rajoittaa seksuaalioikeuksien toteutumista. Toisena

mahdollisena kohderyhmänä voisi olla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret, sillä he ovat erityisessä riskissä kohdata seksuaaliväkivaltaa.

Lähteet

Aalto, Paula & Helenius, Jenni 2020. Digiturvataidot auttavat suojautumaan seksuaaliselta häirinnältä ja houkuttelulta. Teoksessa Oinas, Merja-Maaria & Pietilä, Mika & Tuohino, Venla (toim.). Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Koordinaatti & Oulun kaupunki. Monetra Oulu Oy. 64–67. <<https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysyy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille – Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 2.10.2023.

Cacciatore, Raisa & Porras, Kirsi & Santalahti, Tarja 2019. Väestöliiton asiantuntija- ja lääkärilausunto oikeudenkäyntiä vasten – Alaikäisiin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan vaikutuksista. Väestöliitto. 8–10. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/05dd0810-lausunto-alaikaisiin-kohdistuvan-seksuaalisen-kaltoinkohtelun-hyvaaksikayton-ja-vakivallan-vaikutuksista-1_2019.pdf>. Viitattu 22.9.2023.

Haasio, Ari 2016. Koukussa nettiin – Lapset, nuoret ja verkon vaarat. Helsinki: Avain. 86–90.

Hallituksen esitys 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevasi lainsäädännöksi. 53–59. Päivitetty 16.9.2022. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_13+2022.pdf>. Viitattu 12.10.2023.

Halonen, Milla 2015. Nuoruusikäisen seksuaalinen riskikäyttäminen. Teoksessa Korteniemi-Poikela, Erja & Cacciatore, Raisa. Seksuaalisuuden portaat. Oppaat ja käsikirjat 2015:1. Helsinki: Opetushallitus. 169–170.

Helve, Otto & Kattelus, Mervi & Norhomaa, Samuli & Saarni, Samuli 2015. Terveystieto ja sosiaalinen media. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 131 (21). 2003–2008. <<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo12512.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Hukkanen, Raija 2004. Pedofilia ja sen uhrit. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 120 (21). 2519–2525. <<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo94600.pdf>>. Viitattu 17.10.2023.

Hyvärinen, Riitta 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 121 (16). 1769–1773. <<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo95167.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Ihmisoikeudet.net 2023. Ihmisoikeudet. Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. Mitä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat? Ihmisoikeusliitto. <<https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/seksuaalioikeudet/>>. Viitattu 4.10.2023.

Klemetti, Reija & Raussi-Lehto, Eija 2016. Edistä, ehkäise ja vaikuta –seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. THL. Teoksessa Klemetti, Reija & Raussi-Lehto, Eija (toim.). Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. 28–155. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf>. Viitattu 17.10.2023.

Kokkonen, Krista & Kokkonen, Saara & Puustinen, Netta 2020. Seksuaalikasvatus tukee nuoren omia rajoja. Teoksessa Oinas, Merja-Maaria & Pietilä, Mika & Tuohino, Venla (toim.). Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Koordinaatti & Oulun kaupunki. Monetra Oulu Oy. 54–58. <<https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysyy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Kostamo, Pipsa & Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. E-kirja. Helsinki: Art House Oy.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy. 127–155.

Kuortti, Marjo & Halonen, Miila 2018. Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 134 (8). 873–879. <<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo14270.pdf>>. Viitattu 17.10.2023.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 12–15-vuotiaan seksuaalinen kehitys. Päivitetty 7.7.2023. <<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-seksuaalinen-kehitys/>>. Viitattu 2.10.2023.

Mieli. Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä. Suomen Mielenterveys Ry. Päivitetty 27.8.2021. <<https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ihmissuhteet-ja-vuorovaikutus/seksuaalisuus-on-osa-ihmisyytta/>>. Viitattu 17.10.2023.

Nipuli, Suvi & Laitinen, Leena & Hakkarainen, Pertti & Heinonen, Seppo 2017. Seksuaaliväkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti uhrin elämään. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 133 (16). 1438–1440. <<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo13859.pdf>>. Viitattu 17.10.2023.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy. 37–38.

Pelastakaa Lapset ry 2018. Lasten ja Nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa. Pelastakaa Lapset. <https://www.pelastakaa-lapset.fi/wp-content/uploads/2023/06/sexting_raportti_web-002.pdf>. Viitattu 25.9.2023.

Pelastakaa Lapset ry 2021. Grooming lasten silmin – Selvitys 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. Pelastakaa Lapset. <https://pelastakaa-lapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/05/06153034/grooming_lasten_silmin_2021.pdf>. Viitattu 11.10.2023.

Poikien Talo 2021. <<https://www.poikientalo.fi/>>. Viitattu 12.9.2023.

Porras, Kirsi 2015. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja sen vaikutus seksuaaliseen hyvinvointiin. Teoksessa Katriina Bildjuschkin (toim.). Seksuaalikasvatuksen tueksi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 127. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%C3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5>. Viitattu 12.10.2023.

Poliisi 2023. Poliisin tietoon tulleet rikokset rikosryhmittäin ja -nimikkeittäin poliisilaitoksittain. <<https://poliisi.fi/toimintaymparisto-ja-tilastot>>. Viitattu 17.10.2023.

Ramponen, Nita & Tolonen, Katja 2022. Seksitaudit ja suostumus – Opas nuorelle. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Kättilötyön tutkinto-ohjelma. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/788549/Ramponen_Tolonen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 2.11.2023.

Rikoslaki 1889/39. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>>. Viitattu 12.10.2023.

Rinkinen, Tuija 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internet-palvelussa: ”Toivon, että vastaat koska en uskalla kysyä keneltäkään muulta aikuiselta!!!”. Helsinki: Väestöliitto. 124–125.

Saarela, Joni 2020. Nuorta vahvistavat taidot. Teoksessa Oinas, Merja-Maaria & Pietilä, Mika & Tuohino, Venla (toim.). Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Koordinaatti & Oulun kaupunki. Monetra Oulu Oy. 47–51. <<https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Sihvonen, Viivi 2021. Seksi ja vuorovaikutustaidot. Väestöliitto. <<https://www.hyvakysymys.fi/uploads/2021/08/b86a8e5d-seksi-ja-vuorovaikutus-diat.pdf>>. Viitattu 17.10.2023.

Sillfors, Pauliina 2020. Grooming eli seksuaalinen houkuttelu – mistä on kyse? Teoksessa Oinas, Merja-Maaria & Pietilä, Mika & Tuohino, Venla (toim.). Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Koordinaatti & Oulun kaupunki. Monetra Oulu Oy. 25-26. <<https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Sexpo 2022. Neuvonta. Kootusti tietoa. Suostumus. <<https://sexpo.fi/kootusti-tietoa/suostumus/>>. Viitattu 12.10.2023.

Tasa, Janita 2020. Sanoilla on merkitystä – käsitteiden määrittelyä. Teoksessa Oinas, Merja-Maaria & Pietilä, Mika & Tuohino, Venla (toim.). Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Koor-

dinaatti & Oulun kaupunki. Monetra Oulu Oy. 31. <<https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysyy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>>. Viitattu 2.10.2023.

Terveyskylä.fi. Seksuaaliväkivalta. Seksuaaliväkivallan seuraukset. <<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta/seksuaaliv%C3%A4kivallan-seuraukset>>. Viitattu 11.10.2023.

THL = Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

THL 2019 & 2021 & 2023. Kouluterveyskysely. Vertaile alueita ja indikaattoreita. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://public.tableau.com/app/profile/.kouluterveyskysely/viz/Lastenjanuortenterveysjahyvinvointi/Navigointisivu>>. Viitattu 25.9.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf>. Viitattu 4.10.2023.

Tyttöjen Talo. <<https://tyttojentalo.fi/tyttojen-talo>>. Viitattu 5.9.2023.

Väestöliitto 2022. Miten tunnistan omat rajani? Hyvä kysymys. <<https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/miten-tunnistan-omat-rajani/>>. Viitattu 12.10.2023.

Väestöliitto 2023. Parisuhteet. Tietoa parisuhteesta. <<https://www.vaestoliitto.fi/parisuhteet/tietoa-parisuhteesta/>>. Viitattu 17.10.2023.

**TÄSSÄ MENE
MUN RAJAT!
OPAS NUORILLE**

TEKIJÄT:
VEERA KINNUNEN,
TYTTI UOTILA
JA KRISTA LILL-SMEDS

SISÄLLYSLUETTELO

- Laki seksuaalirikoksista perustuu suostumukseen
- Suostumus
- Omat ja toisten rajat
- Turvallisesti somessa
- Houkuttelu seksuaaliseen tekoon eli grooming
- Auttavat tahot

TIETOA
TUKEA
TOIVOA

LAKI SEKSUAALIRIKOKSISTA PERUSTUU SUOSTUMUKSEEN

LAKIEN TARKOITUS ON AUTTAA SINUA
JA MUITA PYSYMÄÄN TURVASSA

**Ilman toisen suostumusta
laitonta on esimerkiksi:**

- Luvaton koskettelu
- Seksuaalisen viestin tai kuvan lähettäminen tai näyttäminen ilman toisen osapuolen lupaa
- Omien sukuelinten näyttäminen ilman lupaa
- Sanallinen ahdistelu
- Seksuaalissävytteinen huutelu
- Kuvan ottaminen toisesta tai toisten kuvien jakaminen ilman lupaa
- Toisen pakottaminen seksuaaliseen toimintaan

Tiesitkö, että myös tekojen yrittäminen voi olla rangaistavaa?

SUOSTUMUS

- Suostumuksessa on kyse siitä, että pyydetään ja annetaan lupa toimintaan
- Kaikkeen seksuaaliseen toimintaan tarvitaan kaikkien osapuolten suostumus ja se tulee aina varmistaa
- Suostumuksen voi varmistaa puhumalla ja sen tulee olla selkeä
- Vaikka on aikaisemmin suostunut, voi myöhemmin kieltäytyä
- Aina voi sanoa ei, myös kesken kaiken
- On hyvä miettiä omia tarpeita ja tunteita, sekä mikä tuntuu hyvältä ja mikä ei
- Suostumus on helpompi antaa, jos tunnistaa omat rajat
- Jos tilanne tuntuu epävarmalta, on siitä hyvä keskustella

JOS TOISEN TAHTO ON
SINULLE EPÄSELVÄ, KYSY
SIITÄ ENNEN KUN TOIMIT

OMAT JA TOISTEN RAJAT

- Seksuaalisuudessa rajat tarkoittaa mikä on itselle ja toiselle sopivaa
- Rajoista päättäminen on jokaisen seksuaalioikeus ja jokainen saa itse määrittää rajansa
- Omien rajojen tunnistaminen voi joskus tuntua vaikealta
- Rajojen tunnistaminen lisää turvallisuuden tunnetta
- Rajoja tunnistamalla ja kunnioittamalla ei satuta itseä tai toisia
- Rajoista puhuminen lisää turvallisuutta parisuhteissa ja ihmissuhteissa
- Valmiiksi mietityt lauseet voivat helpottaa rajoista puhumista

**TIETOA
TUKEA
TOIVOA**

ONKO TÄÄ
SULLE OK?

TÄÄ TUNTUU
HYVÄLTÄ

TÄÄ EI TUNNU
MUSTA HYVÄLLE

MISTÄ SÄ
TYKKÄÄT?

HALUUTKO MENNÄ
PIDEMMÄLLE?

ÄLÄ KOSKE!

SAANKO
PUSSATA SUA?

VOIDAANKO LOPETTA?

MÄ HALUUN SUA

SAANKO KOSKETTAA?

MÄ EN TIIÄ ONKS TÄÄ
HYVÄ IDEA

TOTTA VAI TARUA?

KUMMALLINEN OLO JA EPÄVARMAT
AJATUKSET VOIVAT OLLA MERKKEJÄ
OMIEN RAJOJEN YLITTYMISESTÄ

OMAT RAJAT PYSYVÄT
SAMOINA JOKAISISSA TILANTEISSA

SAAN ITSE MÄÄRITTÄÄ OMAT RAJANI

RAJOJANI EI VOI RIKKOA SOMESSA

RAJAT AUTTAVAT SUOJAAMAAN
ITSEÄNI JA MUITA

PARISUHTEESSA EI OLE TÄRKEÄÄ
KESKUSTELLA RAJOISTA

VOIN PERUA ANTAMANI SUOSTUMUKSEN

TIETOA
TUKEA
TOIVOA

TURVALLISESTI SOMESSA

- Myös somessa käytävissä keskusteluissa on oltava kaikkien suostumus
- Turvalliseen somettamiseen ei kuulu pakottamista tai uhkailemista
- Someen jaettavia viestejä ja kuvia on vaikea poistaa lopullisesti
- Sinulla on oikeus pyytää toista poistamaan kuvat, jotka olet jakanut
- Voit aina kieltäytyä lähettämästä kuvia
- Ei ole koskaan sinun syy, jos lähettämiäsi kuvia tai viestejä jaetaan eteenpäin
- Jos joku jakaa sinulle kuvia, älä jaa kuvia eteenpäin ilman toisen suostumusta
- Jos jokin somessa tapahtuva asia jää mietityttämään sinua, keskustele siitä luotettavan aikuisen kanssa

NETTIPOLIISIT LÖYDÄT
INSTAGRAMISTA, TIKTOKISTA
JA SNAPCHATISTA

NETTIPOLIISIT TYÖSKENTELEVÄT
SOMESSA JA HEILLE
VOI MENNÄ JUTTELEMAAN JA
KYSYMÄÄN NEUVOJA

TIETOA
TUKEA
TOIVOA

HOUKUTTELU SEKSUAALISEEN TEKOON ELI GROOMING

- Houkuttelu seksuaaliseen tekoon tarkoittaa aikuisen yritystä saada nuori mukaan seksuaalisiin tekoihin
- Aikuisen on laitonta lähettää ja pyytää nuorilta seksuaalisia viestejä sekä kuvia
- Houkuttelua voi tapahtua somessa ja kasvatustunneilla
- Houkuttelua voi olla vaikeaa tunnistaa. Houkuttelu voi alkaa esim. mukavalla juttelulla tai kehuilla ja myöhemmin muuttua seksuaaliseksi

Valmentaja

Moikka mitä teet tänään? 😊

15.30

Mä lähen uimaan kavereiden kanssa nyt ku koulu loppu

15.32 ✓

Valmentaja

Kuulostaa kivalta 😊

15.32

Näytät varmaa tosi seksikkäältä uikkareissa 😊

15.33

Voitko lähettää mulle kuvan susta ne päällä? 😊😊

15.34

- Tekijä usein esittää olevansa eri ikäinen kuin oikeasti on
- Nuori saattaa tuntea syyllisyyttä osallistuttuaan keskusteluun, mutta nuori ei koskaan ole syyllinen tapahtuneeseen houkutteluun

MONET NUORET KOKEVAT SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ

Miten toimia, jos kokee ahdistelua tai häirintää somen kautta?

- Jos keskustelu tuntuu epämiellyttävältä tai epäilyttävältä, sinulla on lupa lopettaa keskustelu ja estää keskustelu tarvittaessa
- Keskusteluista saa poistua, eikä omalla käytöksellä tarvitse miellyttää tai olla kohtelias, jos tilanne tuntuu epämiellyttävältä
- Tallenna epäilyttävät ja epäasialliset viestit
- Ilmoita esimerkiksi ylläpidolle ja kerro luotettavalle aikuiselle
- Sinun turvallisuutesi on tärkeää myös somessa!

Seksuaalinen häirintä voi herättää monenlaisia tunteita, eikä niiden kanssa tarvitse jäädä yksin.

TIETOA
TUKEA
TOIVOA

SEKSUAALITERVEYS- JA SEKSUAALIVÄKIVALTATYÖ TARJOAA MAKSUTONTA TUKEA TYTTÖJEN JA POIKIEN TALOLLA

- Yksilöllistä seksuaalineuvontaa 10-28-vuotiaille nuorille
- Luottamuksellinen matalan kynnyksen Pop In-seksuaalineuvonta
- Ammatillisesti ohjattuja ryhmiä seksuaaliväkivaltaa, kuten seksuaalista häirintää kokeneille nuorille
- Konsultaatioita ja koulutusta ammattilaisille seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista

Tukea tarjoaa myös:

- Sua varten somessa @suavarten_official
- Sekaisin chat ja discord
- Lasten ja nuorten puhelin MLL
- Mieli ry
- Nuorten Exit

